

עלון תורני שבועי בעניני אגדה והלכה אקטואלית

המכון למצוות התלויות בארץ

כראשות התורה
שניאור זלמן רוח
שלישיא

פרשת שלח

פניסת החג:	י-ם:	חיפה:	ב"ש:	ת"א:	ניו יורק:	פריז:	לונדון:	קובלנקה:	הפסרת:
כניסת החג:	19:10	19:21	19:26	19:27	20:08	21:26	20:49	20:10	20:10
צאת השבת:	20:27	20:32	20:27	20:30	21:18	23:00	22:33	21:24	21:24
ר"ה:	21:02	21:04	21:00	21:00	21:40	23:08	22:32	21:52	21:52

חכמת שלמה

לקח ולימוד מן הפרשה על פי שיעורו של מו"ד הראש"ל הגר"ש עמאר שליט"א רבה של ירושלים

נאמר בפרשתנו 'וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' כלם אנשים' ואומר רש"י 'שאנשים' זה לשון חשיבות - מלמד שכשרים היו באותה שעה. ויפלא מאוד שמיד אחר כך כותבת התורה 'וילכו ויבאו' ואומר רש"י מקיש הליכתן לביאתם מה ביאתם ברשע כך גם הליכתן. ותמוה הרי אמרנו שבשעת השליחות כשרים היו?

קושיא נוספת שבהזכרת שמותם התורה מייחסת כל נשיא לשבטו ובייחוס שבט אפרים כתוב 'למטה אפרים הושע בן נון' בלא הזכרת יחוסו ליוסף אך כשמוכירה את נשיא שבט מנשה אומרת התורה 'למטה יוסף למטה מנשה גדי בן סוסי'. אם היה כתוב קודם 'למטה יוסף למטה מנשה' אז ממילא היה מובן למה לא חוזר וכופל את יחוס שבט אפרים כיון שכתב במנשה, אך אפרים כתוב קודם וא"כ למה לא נכתב בו 'ליוסף'.

עוד יש לתמוה אחרי שכשחזרו כתוב 'ועבדי כלב עקב היתה' התורה מציינת את כלב שלא הלך אחר המרגלים ע"כ ה' נותן לו את חברון, ויש לשאול מדוע לא מוזכר שה' נתן גם ליהושע הרי גם הוא לא הלך אחר עצת המרגלים, נכון שבמקום אחר מוזכרים שניהם 'זולתי כלב בן יפונה ויהושע בן נון' אך מדוע כאן אינו מוזכר.

שאלות אלה יושבו ע"י המפרשים באופנים שונים אבל מרן החיד"א הסביר ע"פ דברי הארז"ל והוספנו אנו ביאור כדי להבין פרשה זו.

אומר האר"י שכשגדול הדור מטיל שליחות על אנשים, שליחות שיש בה נסיון גדול, הוא יכול לתת להם כח שייסע אותם על מנת שיצליחו בשליחותם ולא יפלו ברשתו של היצה"ר, והסיוע היותר נעלה כשהוא נותן להם עיבור נשמה היינו שהוא מעבר בשליח נשמה של איזה צדיק כדי לתת לו כח, וע"כ משה שהבין שהמרגלים עומדים לפני נסיון גדול, ע"כ הוא פעל לעבר את הנשמות של השבטים הקדושים עצמם בנשיאי השבטים, וכשכתוב 'למטה ראובן שמוע בן זכור' זאת אומרת שמשע עיבר את נשמת ראובן ע"ה בשמוע בן זכור נשיא שבט ראובן וכן בשאר נשיאי השבטים ועי"ז ניתן להם תגבורת של קדושה. וכיון שלא שייך לחלק את נשמת יוסף לשנים גם למנשה וגם לאפרים, בחר משה לזכות את גדי בן סוסי נשיא שבט מנשה דווקא בעיבור נשמת יוסף כיון שנשיא שבט אפרים הוא הושע בן נון שהוא תלמידו המובהק של משה וידע בו שהוא קדוש, ובמקום העיבור קרא שמו יהושע וכמארז"ל ל-ה יושעך מעצת מרגלים. על כן כתוב רק בגדי בן סוסי 'למטה יוסף' ולא אצל הושע בן נון.

ומה שאמרו כשרים היו באותה שעה, היינו בשעה שזכו לעיבור נשמות השבטים שבכך התעלו והתקדשו, אבל מצד עצמם לא היו כשרים והיו 'וילכו ויבואו' מקיש ביאתן ברשע להליכתן. והיות שהם החליטו לחטוא אותם נשמות פרחו מהם, אך כלב בן יפונה שלא חטא נשארה עמו נשמת יהודה ועל כן אחר שחזרו אמר הקב"ה 'ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו' זוהי רוחו של יהודה, ויהושע לא הוזכר, כי מלכתחילה לא קיבל עיבור נשמה.

רואים אנו באיזו פעולות כבירות הנהיג משה רבינו את עניני כלל ישראל יהי רצון שנוכח לראות את המנהיגות של צדיקי ישראל בגלוי בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו.

דבר ה' זו הלכה

מעובד מתוך ספרי הגרש"ז רוח שליט"א ראש המכון

דין ברכת החבוש

הנה ידוע שיש חילוק לעניין ברכות וכן לעניין בישולי גויים בין פירות הנאכלים חיים לשאינו. והנה כתבו התוס' [ברכות לה, ב'] שפירות וירקות שטובים יותר מבושלים מחיים, כשהן חיים מברכין עליהם שהכל, ומבושלים בפה"א ובפה"ע, ועפ"ז כתבו אשר אותן ערמוניות וחבושים שאינן ראוים לאכלן חיים כמו מבושלים, בתחילה מברכים עליהם שהכל, ומבושלים בורא פרי העץ.

וכ"כ הטור 'כל הפירות שטובים חיים ומבושלים, כגון תפוחים ואגסים וכיוצא בהן, בין חיים בין מבושלים ברכתם בפה"ע והר"מ מרוטנבורג כתב ערמונים וחבושים כיון שאין דרך לאכלם חיים אלא מבושלים כשהם חיים ברכתם שהכל, מבושלים בפה"ע, וערמונים וחבושים שלנו אינם כן אלא ראוים להאכל חיים ומבושלים, עכ"ד. ונמצא שהיו מצויים ב' מיני חבושים, הנאכלים חיים שברכתם שהכל, והנאכלים רק מבושלים שברכתן בפה"ע ושנים שראויים להאכל חיים ומבושלים שאז ברכתם בפה"ע בין אם אכלם חיים או מבושלים וכ"כ האורחות חיים וכתב שכן דעת הרשב"א וכ"כ הכלבו. ונראה מדבריהם שעלול להשתנות דרכי אכילתו של פרי החבוש מצד טיבו במקומות השונים ועל כן ברכתו משתנה [וכדאיתא בשו"ע בסימן ר"ב לגבי כל פירות וירקות].

וכתב הלבוש וז"ל 'כל הפירות שטובים חיים ומבושלים כגון תפוחים ואגסים וכיוצא בהן, ברכתן ג"כ שווה שבין חיים ובין מבושלים מברכים עליהם בורא פרי העץ. ואפילו אותם שהם טובים יותר כשהן מבושלים אלא כשהם חיים הם ג"כ טובים כגון חבושים וערמונים שלנו מברכים עליהם בפה"ע אפילו חיים כיון שהרבה בני אדם אוכלים אותם חיים ואין מקפידים להעלותן בבישול, ואם אין דרך הרבה בני אדם לאוכלם חיים אלא מבושלים אם כן אין בישולם נגמר עד שיבשלו אותם דלחכי נטעו אותן מתחילה שיאכלום על ידי בישול וכשמבשל אותן הוא מביאם לדרך אכילתן והוא עיקר הפרי, לפיכך אין מברכין עליהם בשם פרי אלא לאחר בישולם ומברכים עליהם בורא פרי העץ, אבל האוכלן חיים מברך שהכל שעדיין לא נגמרו פריין ולא פרי הם, ולא דמי לבוסר שמברכים עליו בורא פרי האדמה, דשאני בוסר שהרבה בני אדם אוכלים אותם בעודם בוסר וחשיבי להו לפרי ולא גרע משאר פרי האדמה, אבל הכא אין דרך לאוכלן חיים ובטלה דעתו אצל כל אדם.

והנה עם החבושים בימינו העולם נוהג לברך בסתמא בורא פרי העץ. וכתב הרב יצחק רצאבי שליט"א שבתמינן היו החבושים נאכלים חיים כיון שהם רכים וטובים עד שאפשר לפלח אותם בידים ועל כן גם כשהם חיים ברכתם העץ. משא"כ כאן בארץ ישראל ובשאר מקומות שהחבושים קשים נשתנית ברכתם כי אף שיש בהם מתיקות רוב בני אדם אינם אוכלים אותם חיים אלא מבושלים. וגורם השינוי יתכן שהוא האקלים והקרקע השונה. ועל כן כתב להלכה שהחבושים המצויים בזמנינו ובמקומנו כאן בארץ ישראל שהם קשים האוכלם כשהם חיים אינו מברך אלא שהכל ואחר בישולם בורא פרי העץ.

אלא שבבדיקת העובדות אצל החקלאים התברר שכאשר משאירים את פרי החבוש על העץ ונותנים לו להגיע להבשלה מלאה הפרי מקבל צבע צהוב עמוק ואז הוא ממתיק ומתרכך וראוי למאכל ללא צורך בבישול, אלא שבדרך כלל מצוי שמבושלים אותו מחמת שהחקלאים קוטפים אותו בעודו בוסר. ולפי זה שפיר יש לומר שברכתו שברכתו בימינו היא בפה"ע גם באכילתו בעודו חי, כדן השו"ע בפירות קטנים הראויים לאכילה.

ובשו"ת שבט הלוי [ח"א סי' ר"ה] הביא את דברי הלבוש הנו' שכשאוכלן חיים יברך שהכל והעיר דצ"ע על חבושים שבזמנינו שלכאורה אינם ראוים חיים כלל ואין דרך לאוכלם חיים. הרי שלא פסק להדיא שיברכו עליהם שהכל נגד מנהג העולם, אלא כתב שהדבר צריך עיון ובירור, וכבר כתבנו שלמעשה כשמשאירים את פרי החבוש על העץ הרי הוא ראוי לאכילה חי לכתחילה.

ובאמת חכמי דורינו כתבו שהכירו את החבוש ומתוך ידיעה זו כתבו שיש לברך עליו ברכת בורא פרי העץ וראה בשו"ת יביע אומר [ח"ח סי' כו] ובאור לציון [ח"ב עמ' שו] ובספר ברכת ה' [בלוח ברכות שבסופו]. ויש להוסיף שאף אם יותר מצוי לאכול החבוש לאחר בישול, מכל מקום כיון שרבים אוכלים אותו חי מחמת המתיקות שיש בו וכמו שמצוי בשווקים הרבה מפירות אלו שהינם ראוים לאכילה ללא בישול, על כן ברכתו המבוררת יותר היא בורא פרי העץ וכדברי הלבוש הנו' שכשהרבה בני אדם אוכלים אותם חיים מברכים עליהם בפה"ע.

(שו"ת שש משזר ח"ב או"ח סימן ו')

יוצא לאור ע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'

כראשות הגאון רבי שניאור ז. רוח שליט"א.

רבי עקיבא 4 אלעד. טל 03-9030580 פקס 039030891

מייל: m.torni@macon.co.il אתר המכון: hamachon.co.il

עורך: הרב יהואל רוח שליט"א.

מעשה אבות

רבי יהודה בן עטאר – יט סיון התצ"ג

רבינו הגדול נולד בחודש אלול תט"ו בעיר ואם בישראל פאס לרב המשכיל והנבון והעניו והכשר רבי יעקב בן לאותו צדיק החכם השלם בחכמת האלהות החסיד ועניו רבי אברהם ז"ל בן איש חי רב פעלים החכם הכולל החסיד והקדוש רבי יעקב זצוק"ל

בצעירותו למד אצל רבי וידאל הצרפתי ורבי מנחם סרירו. לצורך פרנסתו למד את מלאכת הצורפות ושמו יצא לתהילה בתור צורף זהב מומחה. עד היום יש בידי ערבים מיוחסים טבעות ונומים שעל פי המסורת שבידיהם הם מעשה ידיו, תכשיטים אלו יקרים מאוד בעיניהם ומשמשים להם קמיע ומקור לסגולה. סיפרו עליו כי בכל בוקר נהג לפתוח את חנותו, וכשנראה לו כי השתכר כשיעור פרנסת אותו היום, סגר את חנותו והלך לבית המדרש. רבינו חי בתקופה של סבל ומצוקה ליהדות מרוקו, המלך מולאי איסמעיל החל לבסס בנמרצות את מלכותו ואת מבצרו, לשם כך נצרך להון רב, על כן הכביד מאוד את המיסים על היהודים בכלל ועל תושבי פאס בפרט.

אולם דווקא תקופה קשה זו נודעה בתור עידן של פריחה ושגשוג רוחני של יהדות מרוקו בכלל ושל העיר פאס בפרט. בתקופה זו פעלו מאוד רבנים בערי מרוקו ועשרות מהם בפאס עצמה. היצירה התורנית במרוקו הגיעה אז לשיא פריחתה וחיבורים רבים נכתבו בתקופה זו בכל ערי מרוקו בפרשנות המקרא בהלכה, בקבלה, שו"ת, דרוש, מוסר וסירה. רבינו היה מן הבולטים ביותר בתקופה זו ובדורות הבאים יכונה רבנו 'ארבי אלכביר' [רבינו הגדול]

רבינו כיהן בכמה תפקידים ציבוריים, הוא נמנה עם השוחטים והבודקים ונראה כי אז חיבר את הספר שיר מכתם, מומחה היה בענייני טרפות ושאלות שהתעוררו בבית המטבחים הובאו לפניו. מתוך תשובותיו עולה כי הוא חיזק את פסיקתם של רבני מרוקו בדיני בדיקת הראיה, על פי המסורת שהביאו עמם חכמי המגורשים מספרד.

בשנת תנ"ח מונה לכהן כדיון עם רבותיו רבי וידאל ורבי מנחם. בשנת תס"ד עם פטירתו של רבי וידאל נתמנה רבי יהודה לראב"ד, תפקיד שבו כיהן עד פטירתו. גם לאחר שנתמנה לראב"ד הקפיד להתפרנס מיגיע כפיו וסירב ליהנות מכספי הציבור.

בתחילת כהונתו בשנת תס"א נאלץ לנדוד עם רבים מיהודי פאס לעיר מכנאס לאחר שעל יהודי פאס הוטל מס כבד. במכנאס ישב לדון עם דיני העיר. לאחר תקופה שב לפאס.

חכמי דורו ראו בו סמכות עליונה וקיבלו את פסקיו ללא היסוס. שאלות נשלחו אליו החל מחכמי הדור ועד לאנשי הפשוטים כאשר לכולם הוא עונה בסבר פנים יפות. פסקיו האחרונים שהגיעו לידינו הם מאייר תצ"ג כחודש לפני פטירתו ומיום י"א סיון תצ"ג שבוע לפני פטירתו. עינו של רבינו הייתה פקוחה על הנעשה בקהילה וכאשר ראה לנכון הנהיג ותיקן תקנות. מצאנו תקנות רבות שתיקן, הן בענייני חלוקת היטל המסים והן בתקנות כגון פיקוח על מחירי המזון טיב הסחורה. כמו כן תיקן שעל כל סוחר לשלם בכל שבוע סכום לטובת עניי העיר.

תקנה נוספת היא הגבלת הוצאות לשמחות. ותקנות כדי לתגבר את משמרת הצניעות בחתונות ובימי חול המועד שבהם אנשים היו יוצאים לחיק הטבע.

רבי יהודה רחש אהבה רבה לרבותיו וגם בהיותו דיין וגדול הרבה לשמשם ולשרתם. מעשים שראה אצל רבותיו שימשו מקור נכבד לפסקיו. עוד בצעירותו העמיד תלמידים הרבה גדולים בתורה וביראה. בשנת תמ"ד כאשר נוכח שעל אף למדנותם אינם בקיאים כראוי במלאכת הנאום והדרוש, על כן היה מכנסם בכל שבת בשעת המנחה ודורש לפניהם, אחריו היה דורש אחד מן התלמידים לפי התור בכל שבת. את דרשותיו כינס רבי יהודה בספרו מנחת יהודה [ראה במדור מילי דחסידות].

ביתו היה פתוח לרווחה לכל דורש ומר נפש אשר בקשו את עזרתו. גם הגויים תושבי העיר והקורו מאוד את רבינו ורחשו לו אמון ואליו היו פונים בדין ודברים שהיה להם עם יהודים.

רבינו החיד"א כתב עליו "שהושלך לגוב אריות וניצל אחר שנשאר שם יום ולילה והיה קידוש השם גדול. ונשבעים כל אדם בו והנשבע על שקר ימות. ועוד שמענו נפלאות ונדעם הן בעודנו חי ואף כי אחרי מותו למשתטח על מצבתו".

רבינו הסתלק ביום ג' י"ט בסיוון התצ"ג והוא כבן שבעים ושבע שנה. במשך כל ימי השבעה נישאו עליו הספדים וחוברו עליו קינות, ומהשבעה ועד השלושים היו דורשים בציבור לזכרו פעמים אחר תפילות שחרית ומנחה.

קברו נעשה מקום תפילה לציבור ולכל מר נפש, שם היו מתכנסים ומתפללים בכל עת מצוא. זכותו תגן עלינו אמן.

מילי דחסידות

עדיין אור עליהם, אך אחר שנגלת עליהם וכמה חסדים עשית איתם במדבר מי יאמין לשמועה שחטאו ומרדו בך.

וזהו "מבלתי יכולת ה'" לא שיכפרו ביכולתו, שהרי שמעו כל טובות ה' לישראל, אלא שיאמרו אפשר שבלה כחו ויכולתו, וכבר אינו יכול להביאם לארץ. וישחטם במדבר" שיאמרו שלא יכל לשחטם במקום יישוב דאז היה עומד לנגדו אלהי אותה הארץ שחסו ישראל בצילה, על כן שחטם במקום מדבר שאינה רשות אף אדם.

ועל כן, אומר משה לקב"ה תנחם על הרעה, והנה מלבד מה שהם מודים כי העלית בכחך וכו' הנה עוד תוסיף על שמועה זאת ותגדיל את אותו כח עוד ועוד וכך יבינו שמה שניחמת על הרעה הוא לבל יחשבוך תש כח, ובוה יאומת שגדול כחך שהוצאתם ממצרים בו, וזהו "עתה יגדל נא כח אדני".

ומכאן נבוא לדקדק במאמר הגמרא הנו', ראשית מאין מצא רבי יהושע בן לוי שמשח מצאו לקב"ה שהיה קושר כתרנים לאותיות. ותו מה היה קשה בפסוק "ועתה יגדל נא כח אדני" שכך השיב משה. ומהו 'בעירך'. ומדוע ענה משה לקב"ה בלשון מליצה כלום יש עבד וכו' ולא אמר בפשטות שאין זה מן הכבוד לתת שלום להקב"ה. אלא שהיה קשה לרבי יהושע בפסוק "ועתה יגדל נא" מהו "ועתה" שרומז לזמן אחר. ומהו לשון "לאמר".

לכך אמר ש"ועתה" רומז לזמן מתן תורה, ואל יתחמץ לב איש לומר למה נמנע חק המוסר ממשח, כי מצאו משה לקב"ה כבר בגמר המלאכה שהיה קושר תגין לאותיות שזהו סיום המלאכה ולא שייך בעת כזו לומר 'תצלה מלאכתך'. אבל ודאי הדין עם הקב"ה, דגם בכתרי האותיות יש כמה וכמה תלי תלים וכדרשת חז"ל על פסוק קווצותיו תלתלים שעל כל קוץ וקוץ ישנם תלי תלים של הלכות, וכמו שאמרו על רבי עקיבא.

ושאלו הקב"ה למשה "איך שלום בעירך" בלשון מליצה, כיון שאין דרך ארץ לומר בגלוי למה לא נתת לי שלום, ולכך השיב משה באותו מטבע לשון מליצית, דאין דרך העבד לתת שלום לרבו. ואמר לו הקב"ה אעפ"כ היה לך לעורני, וע"ז ענה "ועתה יגדל נא כח אדני", והיינו עתה לאחר שדיברת ולימדתיני כבר פעם אחת שהיה לי לעורך, הנה אני אומר "גדל כח אדני".

(מספר מנחת יהודה לרבי יהודה בן עטאר)

איתא במסכת שבת [דף פט, א] "אמר רבי יהושע בן לוי בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה קושר כתרנים לאותיות. אמר לו משה, אין שלום בעירך. אמר לפניו רבונו של עולם, יש עבד שנותן שלום לרבו. אמר לו אעפ"כ היה לך לעורני, מיד אמר לו "עתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר". ופירש"י "היה לך לעורני": לומר תצלה מלאכתך.

מוסכם הוא מאמר רז"ל, כי העבודה היא צורך גבוה, דבאתערותא דלתא אתערותא דלעילא. וכמאמר דוד המלך ע"ה, "תנו עז לא-להים על ישראל גאותו ועזו בשחקים" ירצה כשעל ישראל גאותו שמתגאה ומתפאר כביכול במעשיהם הטובים, אז "ועזו בשחקים", כי מעשיהם הטובים גיעו ויעשו רושם למעלה בעולמות העליונים. ולהפך "צור ילדך תשי" ודרשו חז"ל יו"ד זעירא, כביכול תשי ידי היוצר והמוכיח הגדול. לזה דברי חכמים כדורבנות פירוש טענת ה' "היה לך לעורני". אך קודם נעיר מה שראוי במקראי קודש בפרשת המרגלים בתוכחת ה' ובתחנוני משה על הצלת ישראל.

חרא מה שאמר משה "ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם הזה מקרבנו" והרי מיבעי ליה לכתוב וראו מצרים שהרי ראו את ישראל יוצאים מארצם. ותו מאי "מקרבנו" משם מיבעי ליה. ועוד כו"כ דייקנים בלשונות פרשה זו שיבוארו מהמשך הדברים.

ואפשר, שכאשר אמר לו "אכנו בדבר", אמר לו, רבש"ע "ושמעו מצרים", וזה חוכא ואטלולא בעיניהם שאתמול הוציאתם בשפטים גדולים, ועכשיו עשה אותם כלה. וכי תאמר שיעלו על דעתם שמחמת חטאם הרגם, הא ליתא "כי העלית וגו' מקרבנו", גוי מקרב גוי וכמאמרם מה אלו עובדי ע"ז אף אלו, ואעפ"כ בכחך הצלתם מידם, א"כ לא יאמרו מצרים שהרגם מחמת החטא. ושמה תאמר מה איכפת לך מדיבור מצרים לבדם, יבטלו הם במיעוטם, שהרי כל העולם יסיקו בדעתם שולוא חטא לא הרגם. התשובה לכך שגם שאר האומות ידעו שהם עבדו במצרים ע"ז וא"כ גם האומות יאמרו דמתלהלה אתה. וזהו "ואמרו אל יושב הארץ הזאת" שגם האומות יליוו עליך שפתותיהם כמצרים.

ואם תאמר דכשיאמרו זאת מצרים ליושב הארץ, יפרכו טענתם דלא פקד הקב"ה על ישראל במצרים מחמת שלא היו מצויים ועושים, משא"כ עתה לאחר שקיבלו התורה. על זה יש להשיב, שלא יאמינו הגוים שישראל חטאו, דמה שבמצרים חטאו, הוא מטעם שלא הופיע

משג בבישרות

ערלה [א]

מהות איסור ערלה

נאמר בתורה "וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל". ומכאן שכל הפירות שיוצא אילן מאכל בתוך שלש שנים מזמן נטיעתו אסורים משום ערלה. ציווי זה נצטוו ישראל מיד עם בואם לארץ ומיד עם תחילת הכיבוש, ולא נתייבו אלא על עצים שניטעו מכאן ואילך. אולם עצים שכבר היו נטועים בכניסתם לארץ, היו פטורים מן הערלה אף שלא עברו עליהם ג' שנים. ונוהג דין ערלה גם לאחר חורבן הבית. ונוהג דין ערלה גם בחו"ל.

אופן מניין שנות ערלה אינו שווה בכל המקרים. פעמים שיש למנות שלש שנים מיום ליום, ופעמים שמונה פחות. אולם תחילת המנין הוא לעולם מזמן הקליטה ולא מהזמן שהתחיל האילן להוציא פירות, ואף אם בשנותיו הראשונות לא הוציא האילן פירות כלל, מכל מקום עולים הם למנין שנות ערלה והחל מהשנה הרביעית אין בפירות דין ערלה.

דין ערלה נוהג באילן, בין אם זרעו מגרעין של פרי, ובין אם שתל יחור [=ענף] של עץ, ובין אם שתל שתל חשוף שורשים. ואם שתל את העץ עם גוש אדמה או העביר עץ זקן ממקום למקום או שנעקר העץ ממקומו וחזר ונקלט באותו מקום, פעמים שיש למנות שנות ערלה מחדש ופעמים שלא.

פירות שאסורים משום ערלה, עומדים באיסורם לעולם אף לאחר שעברו שלש שנות הערלה, בין אם נשארו הפירות על העץ, ובין אם הצניעם. כמו כן, אין לפירות הערלה היתר לאיסורם על ידי פדיון או חילול בכסף או בפירות, כדרך שמחללים מעשר שני ונטע רבעי.

פירות ערלה אסורים מן התורה בין האכילה ובין בהנאה. האוכל כזית מפירות ערלה לוקה מן התורה. במה דברים אמורים באוכל מפירות ערלה הגדלים בארץ ישראל, אולם האוכל פירות ערלה הגדלים בחוצה לארץ, אין מכים אותו אלא מכת מרדות מדבריהם.

השותה יין שנשחט מענבי ערלה או שמן שנמסק מזיתים שהם ערלה, לוקה מן התורה. ושיעור שתיה לחייבו מלקות, יש אומרים שהוא בכזית, והעיקר להלכה ששיעורו ברביעית. והשותה שאר משקין היוצאים מפירות ערלה, אף אם שתה כשיעור אינו לוקה עליהם מן התורה.

אסור ליהנות מפירות ערלה אפילו הנאה מועטת, והנהנה באיסור מפירות ערלה, כגון שמכרם או נתנם לפני בהמתו, יש אומרים שלוקה מן התורה, ויש אומרים שלוקה מכת מרדות מדבריהם, והעיקר להלכה כדיעה זו שאינו לוקה אלא מדבריהם.

פירות ערלה חובה לשרפם, ואם אינם ראויים לשרפה [כגון משקין] חובה לקוברם. ויש חולקים שאין חובה לשרפם אך יש לבערם מן העולם כדי שלא יבואו לידי תקלה. ויש אומרים דהגם שאין חובתם בשריפה, מכל מקום אם שרפם קיים מצוה. והעיקר להלכה כדיעה ראשונה שחובתם בשריפה, אולם אם אין דרכם בשריפה דינם בקבורה. ומ"מ ערלת חו"ל נראה שאין חייבים לשרפה.

הצטרפו
ל'בית המעשר'

הבית שלכם להפרשת
תרומות ומעשרות כהלכה

תחת פיקוחו של:
"המכון למצוות התלויות בארץ"

ניתן להצטרף ל'בית המעשר'

באתר המכון או במענה הטלפוני

03-9030580

אמנם בפועל העיר ניו יורק מקבלת 9% מהמים שלה ממאגר קרוטון המספק בעיקר לאיזור מנהטן העליון וברונקס, והוא מסונן כדבעי, אך 90% הנותרים מקבלים מים עיליים ממאגרים מוגנים מהרי הקטסקייל, ובעבר אכן החוק שם לא חייב סינון אלא חיטוי במים אלו, כיון שאיכותם הייתה בעכירות נמוכה מאד, ובמשך הזמן החוק שונה גם לגבי מים אלו. אך בפועל מדיווחים שהתקבלו ממומחים רבניים בארה"ב עדיין בכל האזורים בהם אספקת המים היא מהמאגרים שבהרי הקטסקייל שהם מים עיליים, ניתן למצוא את טפילי הזואופלנקטון הזעירים. ועל כן במדינות אלו חובה לסנן היטב את המים. באם מותקנת בבית או בכל מקום מוסדי, מערכת פילטרים העומדת בתקנים לסינון מים, הם אמורים לחסום כל ממצא מן החי שמקורו מהמים [ויש להיוועץ עם אנשי מקצוע על האפשרויות השונות ועל תקופת ההחלפה הנצרכת לייעילות הפילטר, כיון שאם הוא ייפגם אזי הוא עלול לגרום לפעולה הפוכה]. באם מתקינים על הברז בבית מסנן, יש לדאוג שפילטר המסנן יהיה מסוגל לחסום כל ממצא שגודלו מעל 0.5 מ"מ [פילטר של 50 מיקרון יעיל עבור זה], ויש לנקות או להחליף את הפילטר מידי פעם לפי הצורך וההמלצות.

חרקי מים שונים לאחר סינון מים מליחים

במים שעברו הרתחה, טפילי המים שבתוכם אינם מתפרקים, אך אם המים שהו זמן של שעה בעודם רותחים, החרקים מתפרקים לחלוטין ומתמוססים. במדינות שאין מידע לגביהם: ישנם מקומות שנמצאו טפילים רבים במים [כדוגמת איזורים בסין] ע"כ היכן שלא ידוע שיטת סינון המים, יש לנהוג לחומרא ולסנן.

פנת המעבדה

מים

המים בעודם גלויים, הן בארץ והן בעולם, הן המים המתוקים והן המים המלוחים, מכילים בעלי חיים זעירים לרוב, וממינים וסוגים שונים.

אופן הבדיקה והשימוש:

בארץ ישראל: קיימים ארבעה מקורות עיקריים של אספקת מים: א. אגם הכנרת, ב. באמצעות קידוחים בהרים ולאורך רצועת החוף, ג. מי המעיינות, ד. מערכת ההתפלה.

ישנם מערכות מתקדמות לסינון והצללה שהביאה את מצב המים המסופקים לצרכנים בארץ ישראל, לרמת נקיות מוחלטת, ומבדיקות שנערכו על ידי מעבדת המכון ובמעבדות נוספות, מתברר שהמים המסופקים לצרכנים בארץ ישראל נקיים מכל חשש טפילים ותולעי מים, ואין חזיב, לא לבודקם ולא לסננם.

אמנם, בחלק מבתי המגורים ובפרט בבניינים משותפים קיימים מיכלים משותפים על גגות הבתים, ויש להקפיד לנקותם ולעשות חיטוי תקופתי להשמדת חרקי המים. ורצוי לכל מי שיש לו מיכלים שכאלו על הגג, לקבל ייעוץ מקצועי מחברה שתסייע לחטא את הכל כנדרש, הן בטיפול שוטף חצי שנתי, והן בטיפול יסודי יותר, ובפרט לאחר שהתגלו חשדות להימצאות זחלים אלו.

חוץ לארץ: התקן בארה"ב וברוב מדינות אירופה, עומד אף הוא על תקן עכירות מחמיר שהלך והחמיר עם השנים

ראה זה חדש!!! שו"ת כתר מלוכה בהוצאת מו"ר ראש המכון שליט"א

אל שולחנו של מו"ר ראש המכון הגאון רבי שניאור זלמן רווח שליט"א עלו ובאו בימי תקופת התפרצות נגיף הקורונה שאלות בשלל נושאים הנוגעים לכל חלקי השו"ע, בכדי להורות הדרך בה יש לנהוג. ומורנו נענה במהרה וגזל מעתותיו שעות רבות ודרש וחקר עומק ההלכה, פרטיה ושורשה, ואספם זה עם זה כאחד, והכל העלה על הכתב דבר דבור על אופניו, תשובה אחר תשובה בשפה ברורה ונעימה, והנה זוכה כעת המכון לקבץ תשובות אלו עלי ספר אשר יקרא 'כתר מלוכה'.

מותוך דברי ההקדמה לספר:

והנה בכל ימים אלו בהם היינו ספונים בחדר הלימוד, הגיעו שאלות רבות מעמך ישראל במקומות שונים, על שאלות שונות ובס"ד היינו משתדלים להשיב לשואלים דבר ה' זו הלכה, וכאשר ראיתי שהצטברו השאלות, אספתים לאכסנייה אחת, וכל ימי הספירה בהם היינו מסוגרים בבתי, ישבתי בחדר הלימוד אשר בביתנו, וערכתי הדברים שהיו ראויים להעלות על שולחני של מלכים, וכדי שיעמדו לימים רבים בגדר הלכה וחלילה לא למעשה לתפ"ץ.

ספר זה קראתיו 'כתר מלוכה', כיון שמגפה זו שתירגומה הוא 'כתר', יהפך לנו לטובה ולברכה, ולכתר בו אנו ממליכים את קוב"ה ושכינתיה, ועוד שבעז"ה כשנצא מהצד הרע של המכונה 'כתר' נזכה להתגלות האור האמיתי שהוא אור הכתר העליון. שהוא אור גדול ונשגב, ובימינו אנו הוא מופיע עלינו רק ביום הנשגב יום הכיפורים, וכדברי הגה"ק בעל מאור ושמש (רמזי י"ח"ב) שכתב, שבכל ימות השנה הגם שהצדיקים עושין יחודים והעולמות מתעלן - מכל מקום אור הכתר אינו מתגלה חוץ מיום הכפורים, שאז מתגלה אור הכתר עליון על ישראל, ומופיע עליהם כל היום הקדוש, והוא המטהר את ישראל ביום זה, כנאמר (ויקרא טו' ל) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֶתְכֶם וְגו' לְפָנַי ה' תִּטְהָרוּ. ומלת טהרו רומז אל הכתר, שתיבת טהרו עולה גימטריא תר"ך כמנן כתר. ועל כן יש דעות בין המקובלים לומר קדושת כתר גם בשחרית יום כפורים. על כן כל ימות השנה לא היה כריעה בשעה שהזכיר את השם המפורש, מפני שלא היה היחוד גדול כל כך, אבל ביום הכפורים שהכהן גדול היה מכויין כשהזכיר את השם הנכבד והנורא להמשיך אור הכתר, על כן היה צריך כריעה, מפני גודל קדושתו ועוצם בהירותו שאין בו השגה.

זבזה יתמתקו לנו כל הדינים והצרות שסובל עמינו כל השנים הללו, וכדברי הגאון הנ"ל (בפרשת זאת הברכה) שכתב על המילים 'קדקד נזיר לשון נזר וכתר, ורומז שלקדקד שהוא יצחק נמשך אור הכתר של הקדוש ברוך הוא, שנקרא אח לישראל, ועל ידי זה מתמתקין גבורותיו של יצחק ונכלל בהחסדים. ע"כ. ובעז"ה כשנוכה להתגלות אור הכתר העליון, ולמלוכת הי"ת על כל הארץ, יוסרו מעלינו כל נגף ומגפה, ועם ישראל ישכון לבטח בארצו.

בשורה משמחת לכל שוחרי תורה והלכה יצא לאור שו"ת 'כתר מלוכה'

בו נידונו שאלות שונות בד' חלקי השו"ע
מתקופת מגפת הקורונה לתפ"ץ

הספר מופץ במהדורה דיגיטלית
למייל בחינם לזיכוי הרבים

ניתן לשלוח בקשה למייל: m.torani@macon.co.il
וכן ניתן להורידו מאתר המכון www.hamacon.co.il

מאת מורינו ראש המכון וביהמ"ד
רבי שניאור זלמן רווח שליט"א
רב אזורי במ.א. גזר
ורב דומ"ץ קהילת משכן התורה באלעד

הספר דן בשאלות בד' חלקי שו"ע

אורח חיים: נטילת ידיים על אלכוהול, תפילה עם מסכה, תפילה עם מטרייה, מנין מרפסות, עליה לתורה ממרחק, ברכה לחולי קורונה שאין לו טעם, הבאת תפילין שישרפו בעת היציאה מביה"ח, מענה לטלפון בשבת, להלשין על דרשת שבת הגדול המתוכננת, ועוד. יורה דעה: היכר לשנים שסועדים בו"ח בתקופה זו, פתרון לטבילת כלים בזמן זה, עניני כיבוד הורים, ביקור חולים וניחום אבלים בתקופה זו, ועוד. אבן העזר: חופה כאשר אסור כינוס עשרה, תקיעת כף בכתובה, ועוד. חושן משפט: תשלום לביה"ס, מעונות, אולמות, וכדו'. ביטול כרטיס טיסה, ותשלום העמלה לסוכן, חולה שיצא והזיק אדם או ממון. ועוד נושאים רבים ומגוונים...

להזמנת כל ספרי המכון ניתן
להתקשר למשרדי המכון:

03-9030580

או בחנות הוירטואלית של המכון
www.hamachon.co.il

סדרת 'תולעת שני' על הלכות חרקים במזון מאת ראש המכון

סדרת השדה על הלכות המצוות
התלויות בארץ מאת ראש המכון

כמו כן ניתן
להשיג את שאר
הספרים היו"ל
ע"י המכון

